

Eftirlit var haft með efnaleifum í búfé og búfjárafurðum skv. efnaleifaáætlun 2018. Efnaleifaáætlun byggir á reglugerð (IS) nr. 30/2012 og er sýnatökum dreift á umdæmi og sláturhús eftir framleiðslumagni og sláturtölum.

Skimað var fyrir vaxtarhvetjandi- og óleyfilegum efnum, sýklalyfjum, öðrum dýralyfjum (t.d. sníkla- og hníslalyfjum) auk annarra efna og aðskotaefna. Sýni voru tekin úr nautgripum, svínunum, sauðfé, hrossum, alifuglum, eldisfiskum, mjólk, eggjum, hreindýrum, drykkjarvatni búfjár og kjúklingaeldisfóðri.

Héraðsdýralæknar, eftirlitsdýralæknar og dýraeftirlitsmenn sjá um allar sýnatökur. Sýni af vöðva, fitu, lifur, nýrum eða þvagi frá dýrum voru tekin í nær öllum sláturhúsum við slátrun. Mjólkursýni voru tekin á kúabúum, en þar voru einnig tekin þvagsýni til að skima fyrir vaxtarhvetjandi- og óleyfilegum efnum úr nautgripum. Einnig var tekið þvagsýni á svínabúi til að skima fyrir vaxtarhvetjandi- og óleyfilegum efnum. Eggjasýni voru tekin á eggjabúum og eggjapökkunarstöðvum. Fóðursýni voru tekin á kjúklingaeldisbúum til að skima fyrir hníslalyfjum. Sýni voru tekin í fyrsta sinn úr drykkjarvatni nautgripa, svína og alifugla til að skima fyrir vaxtarhvetjandi- og óleyfilegum efnum. Sýni úr fiskeldi voru flest tekin við slátrun og vinnslu en nokkur sýni voru tekin á fyrri eldisstígum til að leita að vaxtarhvetjandi- og óleyfilegum efnum. Þá voru einnig tekin sýni af hreindýralifur.

Alls voru tekin 1.452 opinber sýni sem voru rannsökuð á viðurkenndum rannsóknastofum erlendis. Niðurstöður rannsókna eru skoðaðar og rýndar þegar þær berast. Niðurstöður ársins 2018 voru flestar undir greiningarmörkum þeirra aðferða sem viðurkenndar rannsóknastofur nota eða undir þeim viðmiðunarmörkum sem sett eru í reglugerðum. Þó voru 24 sýni sem gáfu niðurstöður sem urðu til þess að farið var í eftirfylgni, gögn um sýnin rýnd og/eða ástæðu leitað. Sýni yfir hámarksgildum (MRL):

- Efnið thiouracil greindist í fimm nautgripasýnum. Gildin voru öll undir ráðlögðum styrk (RC). Leifar af thiouracil er að öllum líkindum hægt að rekja til fóðrunar á jurtum af krossblómaætt, t.d. grænkáli.
- 17 α -Nortestosterone greindist í tveimur svínasýnum (1 gyltugrís og 1 kyn ekki vitað) og í einu sauðfjársýni (lambhrútur). Þekkt er að efnið greinist í þvagi stóðhesta, galta og hrúta (af vissum tegundum). Tekin voru sex eftirfylgnisýni, á upprunabýlinu, vegna leifanna sem fundust í gyltugrísnum. Fimm sýni voru tekin úr gyltugrísnum og eitt úr galtargrís. Öll gyltusýnin voru neikvæð en galtarsýnið var jákvætt. Út frá þessum niðurstöðum var hægt að áætla að efnið væri af náttúrlegum uppruna í grísunum.
- Hníslalyfið Monensin-Na greindist yfir hámarksgildi í sex fóðursýnum ætlað eldiskjúklingum undir lok eldistíma. Eftirfylgnisýni úr fóðri voru tekin frá tveimur búum og reyndust niðurstöður þeirra sýna einnig yfir hámarksgildi. Kjúklingahópunum tveimur var fylgt eftir í sláturhús þar sem tekin voru 20 lifrarsafnsýni úr hvorum hóp fyrir sig og reyndust öll sýnin undir hámarksgildinu fyrir Monensin-NA í lifrum kjúklinganna. Eftirfylgni er enn í vinnslu.
- Kadmín greindist yfir hámarksgildi í sex af sjö hrossanýrum. Tekin voru vöðvasýni úr sömu sjö hrossum til samanburðar og voru niðurstöður úr þeim sýnum allar undir hámarksgildi fyrir kadmín. Kadmín safnast mest upp í nýrum en einnig lifur og lítið eitt í vöðvum. Hrossanýru eru vanalega ekki notuð til manneldis hérlendis og er það ekki ráðlagt.
- Hexaklórbensen (HCB) greindist yfir hámarksgildi í fjórum af fimm hrossasýnum. HCB er þrávirkt lífrænt klórsamband sem safnast upp bæði í umhverfinu og lífverum. Niðurbrot efnisins tekur afar langan tíma og getur efnið borist langar leiðir í lofti frá uppsprettunni. Hér áður fyrr var HCB aðallega notað sem varnarefni (sveppaeyðir). Í dag er nánast öll notkun HCB bönnuð en efnið getur myndast við bruna og þannig borist í litlum mæli út í umhverfið frá t.d. stóriðnaði og sorpbrennslum. Hross eru oftast frekar mjóslegin dýr í samanburði við svín og nautgripi. Fyrir þær sakir safnast allt HCB sem fyrir finnst á beitarhögunum í litlum fitubirgðum, sem þar af leiðandi leiðir til hærri styrks HCB í fitu hrossa. Útreikningar sýndu að fólk stafi ekki hætta af þeim gildum sem mældust í hrossafitu þar

sem neysla hrossakjöts er frekar lítil. Eftirfygni er enn í vinnslu, en tekin verða vöðvasýni úr hrossum fyrri part árs og stefnt er að því að taka umhverfissýni sumarið 2019.

Efnaflokkur	Búfjáregund/ búfjárafurð:	Nautgripir	Svín	Sauðfé	Hross	Alfuglar	Eldisfiskar	Mjólk	Egg	Hreindýr	Ófullnægjandi	Heildarfjöldi:
	Fjöldi Sýna:	97	44	311	53	207	217	310	208	5	24	1452
	Efni	Rannsóknastofur										
A Vaxtarstýriefni og óleyfileg efni		58	16	64	10	103	72	40	39	0	8	
A1	Stilben, sterar og RAL	12	4	14	2	27	24	0	0	0	3	SLV/FVST
A2	Efni með skjaldkirtilsheftandi virkni	12	3	14	2	0	0	0	0	0	5	SLV
A5	Beta-örvar	18	5	18	2	30	0	0	0	0	0	SLV
A6	Klóramfenikól og nitrófúran	16	4	18	4	46	48	40	39	0	0	SLV/FVST
B Dýralyf og mengunarefni		39	28	247	43	104	145	270	169	5	16	
B1 Sýkladreparandi efni	Sýklalyf	12	12	92	6	36	39	140	79	0	0	SLV/FVST
B2 Önnur dýralyf		20	10	112	15	52	50	80	59	0	6	SLV
B2a	Sníklalyf	2	2	65	4	5	40	20	0	0	0	SLV/FVST
B2b	Hníslalyf	2	1	10	1	39	0	0	49	0	6	SLV/LUFA
B2c	Karbamat og pýretróíð	2	2	7	2	4	10	0	10	0	0	SLV
B2d	Róandi lyf	2	1	10	2	0	0	0	0	0	0	SLV
B2e	Bólgueyðandi lyf (NSAIDs)	6	4	20	6	4	0	40	0	0	0	SLV
B2f	Barksterar	6	0	0	0	0	0	20	0	0	0	SLV
B3 Önnur efni og aðskotaefni		7	6	43	22	16	56	50	31	5	10	
B3a	Lífræn klórsambönd	1	1	7	5	4	14	10	21	0	4	Eurofins
B3b	Lífræn fosfórsambönd	2	2	7	2	4	0	10	0	0	0	SLV
B3c	Kemísk frumefni: Pb, Cd, Pb, Cd, Hg, As	0	0	0	0	4	0	0	10	5	0	SLV
B3d	Sveppaeitur	1	2	7	1	4	14	10	0	0	0	SLV/FVST
B3e	Litarefni	0	0	0	0	0	14	0	0	0	0	FVST
B3f	Önnur efni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Rannsóknastofur: SLV = Livsmedelsverket, Svíþjóð; FVST = Födearestyrelsen, Danmörku; Eurofins = Eurofins, Svíþjóð; LUFA = LUFA, Þýskalandi